

אורח לפסח / שלומית כהן-אסיף

בליל-הסדר של השנה שעברה, כשקראנו בהגדה את הקטע: "אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים... דיינו!" שאל אותנו סבא: "ילדים, רוצים אתם לשמוע אגדה?" ומי אינו מוכן לשמוע אגדה, בפרט כשסבא מספר אותה, ודווקא בליל הסדר, באמצע קריאת ההגדה? סבא עצמו לא זכר, אם קרא את האגדה הזו באחד מספריו, או שמע אותה מפי אביו. והוא סיפר, כשכולנו נועצים בו עיניים ומקשיבים: רב עשיר היה בעיר נהורא. מדי שנה ערך הרב סדר חגיגי לעניי העיר. הוא נהג לקנות לילדים בגדים חדשים: חולצות לבנות, מכנסיים שחורים וכיפות סרוגות. ויחד אתם חגג את חג החירות. כך עשה הרב מדי שנה.

לפתע התרושש הרב העשיר. התרושש, אבל נשאר שמח בחלקו. הוא ידע כי גלגל סובב בעולם – עני יכול להתעשר ואילו אוצרו של העשיר יכול להיעלם כלא-היה. חג הפסח התקרב. השנה לא יכול היה הרב להזמין את עניי העיר וילדיהם לערוך את הסדר בביתו. לבו מלא היה דאגה וצער, לא על עצמו אלא על עניי העיר ויתומיה, שלא יוכלו השנה לחוג את הפסח כהלכתו. ככל שהתקרב החג נעשה הרב עצוב יותר. "מה יהיה על הילדים? מי יקנה להם השנה בגדי חג ואגוזים?" כך ישב הרב והרהר, ולבו מלא דאגה. יומיים לפני ליל-הסדר נפוצה ידיעה בעיר, כי אוצרו של המלך נגנב. המלך הוציא כרוז בכל ממלכתו, כי המוצא את תיבת-הזהב יזכה בפרס כספי – מאתיים דינרי-זהב. הידיעה הגיעה, כמובן, גם לאוזניו של הרב. מיד צץ במוחו רעיון: "אגש למלך, אבטיח לו שמצוא אמצא את תיבת האוצר לאחר חג הפסח, ואבקש ממנו בינתיים חלק מהפרס, בו אערוך סדר כהלכה לעניים, כמנהגי כל שנה."

שמע המלך את הצעתו של הרב, וכיוון שלא באו אנשים אחרים להציע לו את עזרתם, וכיוון שתיבת-הזהב היתה יקרה לו מאוד, כי בה נטמנו הטבעות היקרות של אביו ושל סבו – נאות להצעה ונתן לרב מאה דינרי-זהב. מיד נודע בכל ערי המלכות כי הרב היהודי הבטיח למלך לגלות היכן מוסתרת התיבה.

ובינתיים ערך הרב סדר לעניי העיר ולילדיהם כמנהגו מדי שנה – לא החסיר מאומה. בליל-הסדר ישבו הרב וקרואיו ליד השולחן וקראו בהגדה שמחים וטובי-לב. בזה אחר זה קראו המסובים קטעים מההגדה. הרב עצמו הסב בראש השולחן וקרא בקול צלול: "אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים," והילדים ענו אחריו במקלה: "דיינו." הרב הוסיף: "אילו עשה בהם שפטים ולא עשה באלוקיהם," והמקהלה ענתה אחריו: "דיינו."

גונב אוצרו של המלך נקרא בשם דיינו. מאז שיצא הקול, כי הרב מתכוון לגלותו ולהחזיר למלך את אוצרו, היה דיינו סקרן ונפחד ועקב אחרי מעשיו של הרב. גם בליל הסדר עמד דיינו והציץ מבעד לחלון ביתו של הרבי על הסדר, הקשיב לקריאת ההגדה – וצחק. אולם הצחוק נתקע בגרונו כאשר שמע את הרבי שואל: "אילו..." ומקהלת הילדים עונה אחריו "דיינו... דיינו."

"נתפסתי!" אמר בלבו. "מוטב שאכנס פנימה ואומר לרב היכן התיבה. אם אגלה לו – אולי יחוס עליי. הלוא את שמי כבר הצליח לגלות בעזרת הילדים האלה." מיד התפרץ דיינו פנימה, כרע כל ברכיו לפני הרב ואמר לו: "כן, אני גנבתי את התיבה, אתה והילדים האלה ניחשתם נכון. התיבה מונחת על שפת

הים, מתחת לסלע חום. אקח אותך לשם ואראה לך היכן הסתרתי אותה."
"לך, לך לביתך," השיב הרב, "עכשיו חג. לאחר החג נרד אל שפת הים... עכשיו אנחנו
עוסקים בים אחר... בים סוף."

והרב ומקהלת הילדים המשיכו בקריאת ההגדה כשהוא שואל: "אילו"... והם עונים
אחריו "דיינו!"

ולמחרת החג יצא הרב אל בית המלך, גילה לו היכן מצויה התיבה וכך קיים את הבטחתו.
זכה הרב לעשות סדר־פסח כהלכתו, וגם אמונתו בעזרת ה' עמדה לו לגלות את הגנב
ולהחזיר למלך את אוצרו.

סיים סבא את האגדה, פתח את ההגדה והמשיך לקרוא מתוכה במקום שהפסיק.

